

nakreślić w oryginalny sposób obraz kryzysu integracji i UE w ujęciu teologii chrześcijańskiej, znakomicie odwołując się do tekstów biblijnych i kościelnych. Podobne słowa odnieść można i do następnego rozdziału, w którym Z. Czachór w sposób obrazowy stara się przedstawić kryzys integracji i UE odwołując się do symboliki i pojęć będących w powszechnym obiegu. Ostatni rozdział jest próbą zaprezentowania różnych prognoz rozwojowych i projekcji przyszłości integracji i UE, gdzie autor przedstawił różne koncepcje przyszłości, żywo dyskusyjne w środowiskach badawczo-analitycznych, politycznych, czy funkcjonujących w szerszej przestrzeni społecznej.

W pracy nie zdarzają się niepotrzebne skróty myślowe, niedopowiedzenia czy błędy rzeczowe w przypisach, które mogłyby negatywnie wpłynąć na końcowy wizerunek tej interesującej monografii. Autor przykładowo zapanował nad zebraniem materiałem naukowym i starannie przygotował pracę do druku. Wykład jest utrzymany w dyscyplinie naukowej, podporządkowany z konsekwencją realizowanym założeniom badawczym.

Bogdan Koszel

TOMASZ MŁYNARSKI: *Francja w procesie uwspólnotowienia bezpieczeństwa energetycznego i polityki klimatycznej Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2013, 353 ss.

Przyjęcie przez Unię Europejską traktatu lizbońskiego stworzyło dogodne podstawy prawne do przyszłego uwspólnotowienia polityki energetycznej tej organizacji, o co zabiegało od początku wiele państw. Truizmem byłoby stwierdzenie, że Francja, jeden z kluczowych aktorów na europejskiej scenie w dziedzinie energetyki, była żywotnie zainteresowana perspektywami europejskiego bezpieczeństwa energetycznego. Prześledzenie procesu supranacjonalizacji polityki energetycznej i postawy państw członkowskich UE stały się dla Tomasza Młynarskiego podstawą szeroko zakrojonych badań, w których szczególnie wyeksponowane zostały rola i znaczenie Francji. Jak słusznie podkreślił autor, państwo to nie tylko było uczestnikiem procesu uwspólnotowienia polityki energetycznej UE, ale przede wszystkim jej głównym architektem, wpływającym w sposób dalekosiężny na przyjmowane regulacje. Republika musiała włożyć wiele trudu, ale ostatecznie opowiedziała się za liberalizacją rynku energii elektrycznej i gazu ziemnego, chcąc w ten sposób zainicjować budowę w UE wspólnego rynku energii. Traktat z Lizbony w tytule „Energia” zapoczątkował pod względem prawnotraktatowym przyszłe uwspólnotowienie tego obszaru gospodarki, zapowiadając przejście do „wspólnej polityki energetycznej”. Jak widać problem badawczy postawiony przez autora był ważny i skłaniający do pogłębionych poszukiwań, gdyż w sposób istotny przyczyniał się do rozwoju procesów integracyjnych na kontynencie europejskim.

Recenzowana książka to dość obszerne studium, ale jego objętość utrzymana została w rozsądnych granicach. Praca została podzielona na trzy części, nie licząc wykazu ważniejszych skrótów i terminów, wstępu, zakończenia, załączników, bibliografii, indeksu osób, spisu rysunków i tabel oraz streszczenia w języku francuskim (*Résumé*). Pierwsze wrażenie, które powstaje przy lekturze to daleko idąca fragmentaryzacja tekstu. Jej dobrą stroną jest akcentowanie pewnych, często drobnych zagadnień, gorzej to jednak wypada biorąc pod uwagę płynność wykładu.

W spójnym i logicznie ułożonym wstępie autor kolejno przybliżył czytelnikowi przedmiot badań, cezurę pracy, nakreślił główne hipotezy badawcze, sformułował cząstkowe pytania ba-

dawcze, scharakteryzował metody badawcze, terminologię bezpieczeństwa energetycznego, strukturę pracy. Odniósł się także do stanu badań we Francji, jak również w Polsce. Wstęp jest czytelny, klarowny i dobrze odpowiada przyjętym normom i standardom.

Autor przeprowadził na szeroką skalę kwerendy w ośrodkach badawczych we Francji, co przyniosło bogate wyniki. Przejrzana została dokumentacja rządowa poszczególnych ministerstw, różnego rodzaju raporty i analizy. Wartościowe okazały się opracowania statystyczne, ale i dokumentacja unijna dotycząca polityki energetycznej i klimatycznej. Zestawiona na końcu książki prawidłowo sporządzona bibliografia zawiera dokumenty opublikowane (z dodatkowym wewnętrznym, szczegółowym podziałem), reprezentatywne dla tematu opracowania, tytuły prasowe i materiały z witryn internetowych.

Trzon książki stanowią wspomniane trzy części. W pierwszej z nich (*Polityka energetyczna Francji*) znalazły się cztery rozdziały. Pierwszy (*Kształtowanie narodowych preferencji w świetle teorii integracji europejskiej*) ma charakter teoretyczny, wprowadzający. Drugi ważny rozdział (*Bilans energetyczny Francji i uwarunkowania surowcowe*) w szczegółowy sposób analizuje zasoby surowcowe kraju, kładąc nacisk na energetykę jądrową i odnawialne źródła energii. Trzeci (*Założenia, ramy instytucjonalne i główni aktorzy polityki energetycznej Francji*) przybliży francuski model gospodarki energetycznej i rozwój struktur instytucjonalnych powiązanych z tą gałęzią gospodarki. Odrębne miejsce w tej partii pracy zajmuje znakomicie napisany rozdział czwarty w całości poświęcony dumie francuskiej gospodarki – energetyce jądrowej.

Część druga monografii (*W kierunku wspólnej polityki energetycznej UE*) przenosi rozważania autora z problematyki francuskiej na ogólnounijną. Nie ulega wątpliwości, że tę część książki czyta się z największą uwagą i przyjemnością, choć lektura ze względu na złożoność materii wymaga skupienia i niemałej koncentracji uwagi. Rozdział piąty (*Ewolucja i rozwój polityki energetycznej WU/UE*) ma charakter historycznego wprowadzenia w rodowód wspólnotowej/unijnej polityki energetycznej, ze wskazaniem na programy i rozbudowane instytucje zajmujące się tymi zagadnieniami. Część zatytułowana *Francja wobec polityki energetycznej UE i budowy Wewnętrznego Rynku Energii* podkreśla i analizuje rolę Francji w budowie Wewnętrznego Rynku Energii, a zwłaszcza jej zaangażowanie w proces liberalizacji rynku energetycznego. Zapisy traktatowe w kwestiach dotyczących energii stały się osnową dla rozdziału siódmego (*W kierunku zewnętrznej polityki energetycznej UE*), gdzie dodatkowo autor wprowadził kwestie dialogu energetycznego pomiędzy UE i Rosją. Ostatni w tej części pracy rozdział (*Francja wobec architektury zewnętrznej polityki energetycznej UE*) zajmuje się analizą stosunku Francji wobec zewnętrznego wymiaru polityki energetycznej UE, gdzie znalazło się miejsce dla tych kwestii we współpracy śródziemnomorskiej (Unia dla Śródziemnomorza) i bliskiej kooperacji francusko-rosyjskiej w dziedzinie zaopatrzenia w energię.

Ostatni segment monografii poświęcony został zależnościom pomiędzy polityką klimatyczną UE i polityką energetyczną (*Klimatyczne implikacje dla polityki energetycznej UE*). Trzymając się klasycznej struktury wykładu, autor w rozdziale dziewiątym (*Polityka klimatyczna UE*) omawia narodziny tej polityki, jej podstawy prawno-traktatowe i wpływ nowych uregulowań na bezpieczeństwo energetyczne państw członkowskich. Wracając do Francji, w następnym rozdziale (*Francja wobec rozwoju polityki klimatycznej UE i międzynarodowych inicjatyw przeciwdziałania globalnemu ociepleniu*) T. Młynarski zbadał stanowisko Francji wobec rozwoju polityki klimatycznej, a zwłaszcza międzynarodowych działań przeciwko globalnemu ociepleniu.

W dobrze napisanym zakończeniu znalazły się interesujące wnioski i spostrzeżenia. Autor słusznie konstatuje (s. 298), że Francja jako jeden z najważniejszych architektów integracji

europiejskiej siłą rzeczy musiała stać się promotorem wspólnej polityki energetycznej, co nie przyszło jej łatwo. Deregulacje na rynku energii były negatywnie przyjmowane przez narodowych czempionów w tej branży, którymi Francja przecież się tak szczyciła. Należało włożyć wiele wysiłków – co dobrze pokazują karty tej książki – by V republika stopniowo przystosowywała się do modelu europejskiego. Należałoby również podzielić pogląd autora, że wyniku przeprowadzonych reform Francja wzorcowo spełnia najważniejsze cele polityki energetycznej UE. Dotyczy to zwłaszcza dywersyfikacji dostaw surowców energetycznych i obniżenia emisji gazów cieplarnianych, dzięki rozbudowanej energetyce jądrowej. Słusznie wątpliwości pojawiają się, gdy chodzi o trzeci element: otwarcia się francuskiego sektora energetycznego na konkurencję zewnętrzną. Z pewnością w tym obszarze jest jeszcze wiele do zrobienia.

Przechodząc do szczegółowych uwag i opinii należy stwierdzić, że monografia jest napisana w sposób kompetentny, przejrzysty, z wyrażeniami w każdym rozdziale i dodatkowo we wnioskach określonymi tezami. Książka z pewnością zostanie odnotowana i przedyskutowana w środowiskach profesjonalnie zajmujących się tą dziedziną wiedzy.

Bogdan Koszel

MARTA GÖTZ: *Polskie bezpośrednie inwestycje za granicą. Metodologia teorii ugruntowanej*, Wydawnictwo Instytutu Zachodniego, Poznań 2013, 290 ss.

Książka Marty Götz wpisuje się w szeroki nurt badań nad internacjonalizacją przedsiębiorstw. Jednak dotąd dominującym wątkiem w dyskusji nad umiędzynarodowieniem firm były zachowania przedsiębiorstw z gospodarek wysoko rozwiniętych. Badania im poświęcone są liczne, a ich rezultaty szeroko znane. Tymczasem Marta Götz analizuje - omawiane przez stosunkowo nieliczną grupę polskich badaczy - zagadnienie zagranicznych inwestycji bezpośrednich (ZIB) podejmowanych przez polskie przedsiębiorstwa. W literaturze przedmiotu można wprawdzie odnaleźć opracowania skoncentrowane na tej problematyce, ale jest ich ciągle niewiele. Dotychczas przeprowadzone badania zwykle przyjmują za punkt wyjścia już istniejące koncepcje i teorie dotyczące ZIB i czynią z nich bazę do prowadzenia badań empirycznych. Warto stawiać pytania, na ile te koncepcje i teorie są adekwatne do specyfiki firm polskich, w czym owa specyfika się przejawia i jakie to rodzi konsekwencje dla przedsiębiorstw. Podjęcie wskazanych badań jest uzasadnione ich oryginalnością. Ciągle jeszcze mamy do czynienia z luką poznawczą w zakresie spójnej koncepcji polskich bezpośrednich inwestycji na rynkach zagranicznych. Omawiana praca stanowi udaną próbę choćby częściowego wypełnienia tejże luki.

Należy podkreślić, że Marta Götz podjęła wyzwanie wypracowania w badanym zakresie teorii ugruntowanej. Odwołując się do metodologii teorii ugruntowanej, zaproponowała koncepcję polskich inwestycji bezpośrednich za granicą, która wyłania się z zebranych danych empirycznych. Stosując metodologię teorii ugruntowanej odeszła od popularnego podejścia ilościowego w kierunku podejścia jakościowego, bez wątplenia adekwatnego do podjętej w pracy problematyki. W książce zaprezentowano wyniki autorskich badań empirycznych wykorzystujących metody studium przypadku nad zagranicznymi inwestycjami bezpośrednimi polskich przedsiębiorstw.

Książka została podzielona na 5 rozdziałów, zawiera także wprowadzenie i zakończenie oraz streszczenia w językach polskim i angielskim. We *Wprowadzeniu* autorka omawia prze-